

գէտ, խաղաղութեան, ազատութեան եւ համաստեղութեան նախադասութեան Պր. Բենեքիի: Խորագրեալ ողբերգիկ իր անփոխարինելի կուրուսը, մենք կը ներկայացնենք Միացեալ Նախնական ժողովուրդին մեր խորին համակրանքն ու ցաւակցութիւնը եւ կ'ողորենք առ Աստուած իր հոգւոյն հանգիստին համար: Կ'ողորենք նաեւ Ձեր յաջողութեան, շաւուանակելու համար իր ազնիւ գործը յօգուտ ամերիկեան ժողովուրդի եւ ամբողջ աշխարհի բարօրութեան:

### ՊԱՏՐԻԱՐԻ ԶԱՅՈՑ ԵՐՈՒՍԱԳԼՄԻ

Իսկ հետեւեալը պատասխանն է Ամեն. Սրբ. Պատրիարք Զօր վշտակցական հեռագրին, ստացուած տեղւոյն Ամերիկեան Հիւպատոսէն:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԸՆԴՀ. ՀԻՊԱՏՈՍ

31 Դեկտ. 1963

Նորին Ամենապատուութիւն

Նոյեմբեր 24ին, Միացեալ Նահանգներու Նախագահ Պր. Լինքոլն ձոնարնի ուղղուած Ձեր հեռագրով Ձեր ցաւակցութիւնը յայնժամ եիք հանգուցեալ Նախագահ ձոն Բենեքիի մահուան առթիւ ու նաեւ ներկայացուած Ձեր մաղթանքները Նախագահին այն ծանր պատապանատուութեանց համար՝ զոր ան կը ստանձնէր:

Հրահանգուած եմ իմ կառավարութեան Ձեզի յայնչելու իրենց խորին գնահատանքը Ձեր արտայայտած զգացումներուն համար, քե՛ հանգուցեալ Նախագահի ողբերգական մահուան առթիւ եւ քե ալ Ձեր մաղթանքներուն՝ Նախագահ ձոնարնի բարօրութեան ու յաջողութեան համար:

ՈՒԻԼԻԸՄ ԼԷՄԻԼԹԸՆ  
Ընդհ. Հիւպատոս

Ամենապատու

Պատրիարք Հայոց Երուսաղէմի  
Երուսաղէմ.

## Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՔ - ԲԵՄԱԿԱՆՔ

● Կիր. 5 Յուն. — Ս. Պատարագը մատուցեցաւ ի Ս. Հրեշտակապետ ժամարարն էր Հոգւ. Տ. Սամուէլ Արդ. Աղոյեան:

— Կէսօրէ ետք, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը «Հրաշափառով մուտք գործեց Մայր Տաճար, որ Նախագահեց Դաւիթ մարգարէի և Յակոբոս Տեառնեղբոր մեծանշանդէս նախատօնակին և Ս. Աթոռոյ շարականի երգեցողութեամբ բարձրացաւ Պատրիարքարան:

● Բշ. 6 Յուն. — Ս. Դաւիթ մարգարէին եւ Յակոբայ Տեառնեղբոր տօնին առիթով, բոս սոփութեան, առաւօտեան ժամերգութեան առիթ, Ս. Պատրիարքը զգեստաւորուած բարձրացաւ Տեառնեղբոր Աթոռի պատուանդանին: Ս. Պատարագը Աւագ Սեղանին վրայ մատուց հիւրարար Ս. Աթոռ գտնուող Անթիլիասի Միարան և Պէշրուի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Տաճատ Արքեպս. Ուրֆալեան, որ քարոզեց, բնարան ունենալով վթաղաւոր երկնաւոր, զեկեղեցի քանակարժ պահեաց, և մաղթանքներ բրաւ Ս. Աթոռոյ անշարժութեան ու անասանութեան համար: «Հայր մերէն առաջ կատարուեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօն» Ս. Աթոռոյ հանգուցեալ պատրիարքաց հոգիներուն համար:

— Ս. Ստեփանոսի նախատօնակին ի Ս. Յակոբ Նախագահեց Լուսարարապետ Գերշ. Տ. Հայրիկ Արքեպս.:

● Դշ. 7 Յուն. — Ս. Ասեփանոսի նախապաշտօն: Առաւօտեան ժամերգութեան ընթացքին, Ս. Աթոռոյ Բարշ. Սարգիսաղանքն ու Ուրարակիւնքը, առաջնորդութեամբ բարձրապահ լոգշ. Տ. Դանիէլ Արդ. Շամիլեանի և Հոգւ. Տ. Սամուէլ Արդ. Աղոյեանի, պանծացուցին յիշատակը իրենց մատուցարարն: Հանդիսութեան Նախագահեց Գերշ. Լուսարարապետ Սրբադանը: Ապա Ս. Պատարագ մատուցուեցաւ Ս. Ստեփանոս մարտն — աւանդատան — մէջ: Ժամարարն էր Հոգւ. Տ. Տաթև Արդ. Դարիպեան:

● Դշ. 8 Յուն. — Դիլիսաւոր Առաքելոյ Պետրոսի և Պողոսի նախատօնակին ի Ս. Յակոբ Նախագահեց Գերշ. Տ. Սուրէն Արքեպս.:

● Եշ. 9 Յուն. — Ս. Պետրոսի եւ Պողոսի առաւելոց տօնին առիթ, Ս. Պատարագ մատուցուեցաւ Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարի Ս. Պետրոսի վերնամատարան մէջ: Ժամարարն էր Հոգւ. Տ. Վահան Արդ. Թափալեան: Ս. Թարգմանչաց Մանկապարտէզի ուսուցչական կազմը և աշակերտութիւնը Հաղորդուեցան:

● Ուր. 10 Յուն. — Որդւոց Որոտմանի մեծանշանդէս նախատօնակին ի Ս. Յակոբ Նախագահեց Լուսարարապետ Տ. Հայրիկ Արքեպս.:

● Եր. 11 Յուն. — Տօն Ս. Որդւոց Որոտմանի Գերշ. Լուսարարապետ Սրբադանը հանդիսարար Ս. Պատարագ մատուց Ս. Դիլիսաւոր մարտն մէջ և ապա, ամպշովանի թաղի և Կենաց Փայտի մատունքն ի ձեռին, Նախագահեց մեծանշանդէս Թափօրին, Մայր Տաճարին մէջ:



● Կիր. 12 Յուն. — Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Հրեշտակապետ Պատարագեց և քարոզեց Հոգշ. Տ. Դանիէլ Արք. Շամբան, բնաբան ունենալով «Ես եմ հացն կենաց», և ցոյց տուաւ տարբերութիւնը ընդմէջ երկնաւոր, հոգեկան հացին և երկրաւոր, նիւթական հացին, շեշտելով Քրիստոսի կենարար մարմնոյն — երկնաւոր հացին — և արեան հետ յաճախակի հաղորդուելու անհրաժեշտութիւնը իւրաքանչիւր քրիստոնեայի համար: Ս. Պատարագէն ետք, Ս. Թ. Վարժարանի երկրորդական բաժնի և Նախակրթարանի երկսեռ աշակերտութիւնը Ս. Հաղորդութիւն ստացաւ Դպրոցի առժամ Տեսուչ Պատարագիչ Հորմէն:

● Դշ. 14 Յուն. — Կաղանդ: Ըստ սովորութեան, Մայր Տաճարին մէջ պատարագեց ժամօրհնող Հոգշ. Տ. Յովսէփ Վրդ. Մամուր: Ապա Միաբանութիւն և աշակերտութիւն շաբաթական երգեցողութեամբ բարձրացան Պատարագը, ուր Ս. Թարգմանչաց Վարժարանի փոքրիկներէն միոյն ծաղկեփունջով առ Ս. Պատրիարք Հայր արտասանած բարեմաղթական զեղեցիկ ուղերձէն ետք Ն. Ամենապատուութիւնը Նոր Տաւրոյ առթիւ շնորհաւորական խօսքեր քրաւ և բաշխեց ներկաներուն, ըստ սովորութեան, մէյմէկ նարինջ:

● Եր. 18 Յուն. — Ճրագալոյց: Ընդնշան: Առաւօտեան ժամը 9:30 ին, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր գլխաւորութեամբ, Միաբանութիւնը ինքնաշարժերու պատկառելի թափօրով մը համբայ ելաւ զէպի Բեթլեհէմ ձամբու ընթացքին զինուորական պատիւներու արժանանալէ և պատուասիրուելէ ետք, թափօրը ժամը 11 ին հասաւ Ս. Ծննդեան հրապարակը, և ժողովուրդի բազմութեան, աշակերտութեան շարքերուն ու տեղացող ձիւնախառն անձրեւին ընդմէջէն, Խորհուրդ մեծի երգեցողութեամբ յառաջացաւ զէպի Ս. Ծննդեան Տաճար, մինչ զուարթօրէն կը զօղանջէին հայկական զանգերը Տաճարին: Դիմաւորութեան եկողները պատուասիրուեցան վանուց Տեսչարանին մէջ:

— Կէսօրէ ետք ժամը 2:30 ին, Ամեն. Սրբ. Պատրիարք Հօր գլխաւորութեամբ, Միաբանութիւնը «Հրաշափառող մուտք գործեց Ս. Ծննդեան Տաճար: Ս. Այրի ուխտէն ետք, Տաճարի մեր բաժնին մէջ կատարուեցաւ ձրագալոյցի արարողութիւն: Իսկ Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Այրին մէջ: Ժամարարն էր Արթ. Տ. Կարապետ Քնյ. Անդրէասեան: Ապա պաշտուեցաւ Ս. Ծննդեան Նախատօնակ, որմէ ետք Միաբանութիւնը շարականի երգեցողութեամբ բարձրացաւ Ս. Ծննդեան հայավանքը:

\*, Իսկ յերուսաղէմ, Ս. Ծննդեան արարողութեանց Նախագահեց Գերշ. Տ. Սուրէն Արք.: — Գիշերուան ժամը 10 ին Միաբանութիւնը արթուն է արգէն Տաճարի զանգերու զուարթ ու խորհրդաւոր զօղանջէն, ու կէս ժամ ետք ընթացք կ'առնէ գիշերային ժամերգութիւնը Տաճարի մեր բաժնին մէջ:

● Կիր. 19 Յուն. — ՏՕՆ ԵՆՆԻԵԱՆ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱՆԱՅԱՅՏԻՈՒԹԵԱՆ ՅԵԱՒՆ: Կէս Գիշերին, Փառք ի բարձունսէն անմիջապէս առաջ, լուցեալ մամբրով, Միաբանութիւնը իջաւ Ս. Այրը, ուրկէ, ձայնասփռուին միջոցաւ, իր պաշտամունքին հաղորդ քրաւ ի սփրստ աշխարհի ցրուած զաւակները հայ ժողովուրդին: Այդ միջոցին, Ամեն. Սրբ. Պատրիարք Հայրը տուաւ Ծննդեան իր պատգամն ու աւետիսը, որ կ'երևի Սիոնի այս թիւին սկիզբը: — Գիշերային այս պաշտամունքին, կանուխէն, ներկայ գտնուեցան և մասնակցեցան երեսադէմի վանք. Կառավարիչը, Բեթլեհէմի Գայմազամբ, երեսադէմի և Բեթլեհէմի Ոստիկանագետները, Հիւպատոսական Մարմինն ներկայացուցիչներ և այլ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ, որոնք ժամերգութեան աւարտին շնորհաւորեցին Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը և զոհունակ սրտով մեկնեցան: Ս. Պատրիարքը վերադարձաւ երեսադէմ: Ապա Ս. Պատարագ մատուցուեցաւ Տաճարի հայկական բաժնին մէջ: Ժամարարն էր Անթիլիասէն հիւրաբար Ս. Աթոռ ժամանած Հոգշ. Տ. Կոմիտաս Արք. Սնանեան: Անկէ ետք կատարուեցաւ «Ջրօրհնէք» արարողութիւնը, տպաւորիչ հանդիսաւորութեամբ և Նախագահութեամբ Լուսարապետ Գերշ. Տ. Հայրիկ Արքեպս. ի, որ ապա հանդիսաւորապէս մատոյց վերջին Ս. Պատարագը Ս. Այրին մէջ: Արարողութեանց աւարտին, Միաբանութիւնը Խորհուրդ մեծի երգեցողութեամբ բարձրացաւ Ս. Ծննդեան հայավանքը, անցնելով սրահադարձ գաւթէն:

— Նախանշալէն և կարճ դադարէ մը ետք, Միաբանութիւնը նոյն հանդիսաւորութեամբ վերադարձաւ երեսադէմ և Խորհուրդ մեծի շարականի երգելով բարձրացաւ Պատրիարքարանի դահլիճը, ուր Ս. Պատրիարք Հայրը ընդունեց եկողներու քերէնն տօնին աւետիսը: Քիստոս ծնաւ եւ յայնճեցաւ.

և իր հայրական փոխադարձ օրհնութիւնը տուաւ բոլորին:

— Նախատօնակին ի Ս. Յակոբ Նախագահեց Լուսարապետ Գերշ. Տ. Հայրիկ Արքեպս.:

● Բշ. 20 Յուն. — Յիւսէպի մեռելոյ: Մայր Տաճարի Աւագ Սեղանին վրայ Ս. Պատարագը մատոյց, ըստ սովորութեան, Ս. Աթոռոյս Աւագ Թարգմանը՝ Հոգշ. Տ. Գէորգ Վրդ. Նաղարեան:

● Եր. 25 Յուն. — Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Մայր Տաճարի Աւագ Խորանի ձախակողմը գտնուող Ս. Աճաճնայ խորանին վրայ: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Կոմիտաս Արք. Պատուէրեան:

— Անուանակոչութեան Նախատօնակին ի Ս. Յակոբ Նախագահեց Գերշ. Տ. Սուրէն Արքեպիսկոպոս:

● Կիր. 26 Յուն. — ՏՕՆ ԱճՈՒԱՆԱԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ: Առաւօտեան ժամը 8:45 ին, Գերշ. Տ. Սուրէն Արքեպս. Քէմանեանի գլխաւորութեամբ, Միաբանութիւնը «Հրաշափառող հանու



դիտութեամբ մուտք գործեց Ս. Յարութեան Տաճար, ուր մատուցուեցաւ օրուան հանդիսաւոր Ս. Պատարագը՝ Քրիստոսի Ս. Գերեզմանին վրայ: Ժամարարն էր Գերշ. Տ. Սուրէն Արքեպս.: Վանք վերադարձին, Հայոց թագի մուտքէն, Միաբանութիւնը Վոյս ի լուսոյն շարահանը երգելով յառաջացաւ դէպի Մայրավանք ու բարձրացաւ Պատրիարքարան, ուր Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր. նախագահութեամբ կատարուեցաւ Տնօրէնէքի արարողութիւն: Օրհնւեցան Ս. Աթոռոյն բարիքները և երգուեցան Ս. Ծննդեան և Մկրտութեան շարահաններ, իբրև փակուած Ծննդեան ութօրեայ հանդիսութեանց: Նոյն արարողութիւնը, ժամօրհնող Հօր գլխաւորութեամբ, կրկնուեցաւ մառանին, փուռին, սեղանատան և խոհանոցին մէջ, ուր օրհնուեցաւ նաև օրուան յատուկ հետխայի աւանդական ճաշը:

— Ս. Յովհ. Կարապետի Ծննդեան հանդիսաւոր նախատանկին ի Ս. Յակոբ Նախագահեց Լուսարարապետ Գերշ. Տ. Հայրիկ Արքեպս.:

● Բշ. 27 Յուն. — Ս. Յովնանու Կարապետի ծննդեան տօնին առթիւ, Ս. Պատարագ մատուցուեցաւ Մայր Տաճարի Աստ. Խորանի աջակողմի գտնուող Ս. Կարապետի խորանին վրայ: Ժամարարն էր Արթ. Տ. Կարապետ Քնյ. Անդրէասեան:

### ՊԱՇՏՏՈՆ ԱԿԱՆՔ

● Դշ. 1 Յուն. — Նոր Տարւոյ առթիւ, Ֆրանսական Ընդհ. Հիւպատոս և Լիազօր ներկայացուցիչ Պր. Լրմուանի կողմէ, Ամպաստոր պանդոկի մէջ տրուած ընդունելութեան ներկայ գտնուեցան Լուսարարապետ Գերշ. Տ. Հայրիկ Արքեպս., Հոգշ. Տ. Գեորգ Վրդ. և Տիար Կարպիս Հինգիւեան:

● Ուր. 3 Յուն. — Անթիլիասէն Ս. Աթոռ Ժամանեցին Լիբանանահայոց Առաջնորդ Գերշ. Տ. Տաճատ Արքեպս. Ուրֆալեան, Կիլիկեան Դպրեմանուց Տեսուչ՝ Գերշ. Տ. Գարեգին Մ. Վրդ. Սարգիսեան և Գերշ. Տ. Արտաւազդ Մ. Վրդ. Թրթոեան: Գերշ. Սրբադանն ու իր հետեորդները ներկայ եղան Պապին Ս. Քաղաք այցելութեան և Յուն. Եր. Բշ. երեկոյ վերադարձան Լիբանան:

● Դշ. 8 Յուն. — Լուսարարապետ Գերշ. Տ. Հայրիկ Արքեպս., ընկերակցութեամբ Հոգշ. Հայրերու, Օրթոտոքս Եկեղեցւոյ Ս. Ծննդեան տօնին առթիւ այցելեց Ղպտոց, Ասորոց և Հայպէշաց Գերշ. Եպիսկոպոսներուն:

● Եշ. 9 Յուն. — Ն. Վեհ. Հիւսէյն Թաղաւորի եղբոր՝ Իշխան Մուհամմէտի ամուսնութեան երջանիկ առթիւ, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը, իր Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան և Յորդանանի Հայ համայնքին անունով շնորհակարարական հեռագիր մը յղեց Ամմանի Արքեպիսկոպոսին:

● Ուր. 10 Յուն. — Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը, ընկերակցութեամբ Գերշ. Սրբադաններու և Հոգշ. Հայրերու, Օրթոտոքս Եկեղեցւոյ Ս. Ծննդեան տօնին առթիւ շնորհակարարական գնաց Ծունաց Պատրիարքարան:

— Նոյն օրը, Հոգշ. Տ. Յակոբ Վրդ. Վարդանեան և Տիար Կարպիս Հինգիւեան ներկայ եղան Անկիլիքան Արքեպս. Գերշ. Տ. Մաք. Իննէսի կողմէ, Անկիլիքան Արքեպիսկոպոսարանի մէջ տրուած թէյասեղանին:

● Եր. 11 Յուն. — Կէսօրէ առաջ, Ս. Ռաֆայի երեսասարդ Միաբաններէն Հոգշ. Տ. Դաւիթ Վրդ. Սահակեան, որ տարիէ մը ի վեր կը հովուէր Կալկաթայի Հայ համայնքը, վերադարձաւ Ս. Աթոռ: Հոգշ. Հայրը Դշ. 22 Յունուարին մեկնեցաւ Լիոն (Ֆրանսա), Վեհ. Հայրապետին կարգադրութեամբ ստանձնելու համար տեղւոյն տայ գաղութին հոգեւոր հովուութեան պաշտօնը:

● Դշ. 15 Յուն. — Ծառի տօնին առթիւ, Հոգշ. Տ. Յակոբ Վրդ. և Տիար Կարպիս Հինգիւեան ներկայ եղան Հարամ Շէրիֆի չըֆափակին մէջ կատարուած ծառի տնկման հանդիսութեանց:

● Եշ. 16 Յուն. — Մեր Ս. Ծննդեան տօնին առթիւ, Անթիլիասէն Ս. Աթոռ Ժամանեցին Հոգշ. Տ. Եղնիկ Վրդ. Բալայեան, Հոգշ. Տ. Եղիշէ Արդ. Մանճրիկեան, Հոգշ. Տ. Կոմիտաս Արդ. Օհանեան և Հոգշ. Տ. Եփրեմ Արդ. Թապաքեան:

● Ուր. 17 Յուն. — Մեր Ս. Ծննդեան տօնին առթիւ, առաւօտեան ժամը 7էն սկսեալ, Իսրայէլի զանազան քաղաքներէն 250 հայեր սահմանը անցնելով Ժամանեցին Ս. Քաղաք և տօնէն ետք, Կիրակի, 19 Յունուարի երեկոյն վերադարձան Իսրայէլ:

● Բշ. 20 Յուն. — Կէսօրէ առաջ ժամը 9-12, մեր Ս. Ծննդեան տօնին առթիւ, յաջորդաբար Պատրիարքարան շնորհաւորութեան եկան՝ Ծունաց և Լատինաց Ամեն. Ս. Պատրիարքները, Ֆրանչիսկեանց Գերշ. Կիւսթոտը, Ղպտոց, Սսորոց, Հայպէշաց և Յոյն-Կաթոլիկներու Գերշ. Եպիսկոպոսները, իրենց Միաբանութեան անդամներով, Անկիլիքան Արքեպս. և Արար-Անկիլիքան Եպս. և Հայ-Կաթոլիկ և Մարոնիթ համայնքներու Պատր. Փոխանորդները, Լուսերականներու և Արար-Լուսերականներու Երէցները և Հայ-Բողոքական համայնքի հովիւ վեր. Եղիս Հանճեան: Հիւպատոսական Մարմինէն՝ Բրիտանական, Ամերիկեան և Սէնտաական Արարիոյ Հիւպատոսները՝ Պետական ղէմքերէն՝ Երուսաղէմի Վսեմ. Կառավարիչը, Քաղաքապետը, Նոր և Հին Քաղաքի Ոստիկանապետները, Կրօնական Գործոց Դաժմագամը, Նախկին Կառավարիչ Անուար Նուսրէյպի և բարձրաստիճան օպոններ, անհատաւոր պաշտօններ և օտար անձնատուութիւններ: Իսկ Պապական Գերշ. Նուիրակը այցելեց Եր. 25 Յունուարին: